

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

L. W. G. Blokhuis

Geen ander Evangelie

Galaten 1 : 6 en 7. Het verbaast mij, dat gij u zo schielijk van dengene, die u door de genade van Christus geroepen heeft, laat afbrengen tot een ander evangelie, en dat is geen evangelie. Er zijn echter sommigen, die u in verwarring brengen en het evangelie van Christus willen verdraaien.

Welke aanleiding heeft den apostel Paulus er toe gebracht de brief aan de gemeenten in Galatië te schrijven? Op deze vraag geeft de brief zelf ons het antwoord. Er waren blijkbaar mannen gekomen, die de betrouwbaarheid van Paulus en de waarheid van het door hem verkondigde evangelie in twijfel trokken. Niet voor niets dient Paulus zich aan als een apostel, niet vanwege mensen, noch door een mens, maar door Jezus Christus en God den Vader, die Hem opgewerkt heeft uit de doden. En hij vraagt (vers 10): Tracht ik thans mensen te winnen, of God? Of zoek ik mensen te behagen. Men heeft blijkbaar beweerd, dat Paulus populariteit bij de mensen zocht en dat het met zijn roeping tot de ambtsdienst ook niet in orde was.

Daarom stelt de apostel hier in deze brief met nadruk voorop, dat hij door Jezus Christus en God den Vader apostel geworden is. Zijn tegenstanders hadden succes bij de Galaten (4 : 11, 20).

Nu zegt hij: Het verbaast mij, dat gij u zo schielijk van dengene, die u door de genade van Christus geroepen heeft, laat afbrengen tot een ander evangelie. Dat had hij niet gedacht. Je kunt je er over verbazen hoe een kerkelijk leven kan ontfaan. Dat is de verbazing van Paulus geweest. Zijn verbazing moest de Galaten tot nadenken brengen. En zijn verbazing kreeg in de Heilige Schriften een plaats om de kerk op te schrikken.

Wat was er gebeurd? De Galaten hadden zich laten ompraten. Ze hadden zich laten afbrengen van het evangelie en zich laten overhalen tot een ander evangelie. Paulus wist goed wat er aan de hand was. Dat laat hij hier merken.

Christus had in Zijn genade de Galaten geroepen. Deze brief is vol van Christus en Zijn

werk. Geen wonder, want de tegenstanders van Paulus deden afbreuk aan het evangelie van genade alléén en het geloof in Christus alléén. Een ander evangelie is geen evangelie. Sommigen waren er, die de Galaten door zo'n ander „evangelie“ in verwarring brachten. Zij deden tekort aan het evangelie van alleen maar genade. En ze hadden grote bezwaren tegen Paulus. Ze beschuldigden hem, dat hij de inhoud van het evangelie, dat hij bracht, aanpaste bij de smaak van de mensen. Die tegenstanders zullen mannen geweest zijn, die beweerden dat Paulus de eis de wet te onderhouden liet vallen om bij de bekeerde heidenen de gevierde man te zijn, maar dat hij, als het zo uitkwam, ook geen bezwaar had tegen de besnijdenis, om de Joden in het gevele te komen. Tegen die lieden verdedigt Paulus zich als hij vraagt: Spreek ik dan nu mensen naar de mond of God? (vers 10, vertaling van prof. Greijdanus in de K.V.). Of zoek ik mensen te behagen? Is het evangelie, zoals hij dat verkondigt, nu taal, die op de bijval van het grote publiek berekend is? Is zijn woord niet streng? Handhaaft hij niet zonder aanzien des persoons de waarheid? Was hij uit op de gunst van de mensen? Daar leek het immers niet op.

Ja, ergens schrijft Paulus, dat hij in alles allen behaagde (I Kor. 10 : 33). Maar daar bedoelt de apostel iets anders. Hij wil niet de mensen als mensen behagen, maar wel hun zaligheid zoeken. Zoals hij ergens verklaart: Ik ben den zwakken zwak geworden, om de zwakken te winnen; voor allen ben ik alles geweest, om in elk geval enigen te redden. Er was bij Paulus een grote ijver, ik zou bijna zeggen: een heilige hartstocht, om mensen te redden. Daar kunen wij veel van leren. Maar hij heeft niet op een goedkope manier de volksgunst gezocht.

Paulus kwam als een geroepen apostel van Christus Jezus (I Kor. 1 : 1). Hij wist: Opdat wij waarlijk vrij zouden zijn, heeft Christus ons vrijgekocht van de vloek der wet door voor ons een vloek te worden; want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die aan het hout hangt.

Dit is het enige, eeuwige evangelie. Christus heeft ons vrijgekocht, losgekocht, verlost. De Here Jezus is voor ons gestorven. Hij is een vloek voor ons geworden. En daarin ligt

ons behoud, ons leven. Want zo heeft God de wereld met Zich verzoend.

Paulus predikt het woord der verzoening. En nu brengen sommigen de Galaten in de war. Wat die dwaalleraars doen, is niets anders dan verwarring stichten. Ze brengen de gelovigen in de war. Ze willen het evangelie van Christus verdraaien. Dat is hun toelag.

En er is geen ander evangelie.

U zult als lezer van „Opbouw“ wel weten, dat er in Duitsland een beweging bestaat, die de naam „Kein anderes Evangelium“ — „Geen ander evangelie“ — draagt. Dat is een stroming, die ten volle onze sympathie en onze voorbede waard is. De broeders van „Kein anderes Evangelium“ verzetten zich tegen de moderne theologie, die op een zeer geraffineerde, schoonschijnende manier de waarheid ondermijnt en de grote heilsfeiten in twijfel trekt.

Strijdt ook de apostel Paulus tegen een „moderne“, vrijzinnige theologie?

Neen. Paulus bestrijdt een vijand, die nog gevaarlijker is, een vijand die geweldig vroom en serieus lijkt.

Paulus strijdt tegen de mensen, die het evangelie inruilen voor een nieuwe wet. Zij vonden de prediking van Paulus niet ernstig genoeg. Zij misleidden de mensen. En nu zegt de apostel: Er is geen andere heilsboodschap, die u kan redden, maar wel zijn er sommigen, die u in verwarring brengen en het evangelie van Christus willen verdraaien. Zij nemen ook de naam van Jezus Christus in hun mond. Zij praten ook over het evangelie.

Maar het verschil is toch duidelijk. Het evangelie zegt: „Christus alleen“ en de tegenstanders van Paulus komen met hun: „Ja, maar... je moet ook...“. Het echte evangelie zegt: „Geloof in den Here Jezus Christus en gij zult behouden worden“. Dat is de heilsboodschap. De tegenstanders van Paulus zeggen: „U moet u ook aansluiten bij de synagoge en doen wat men u daar voorhoudt, want dan alleen kunt u delen in de zegen van Abraham“. Zo werd de eeuwige waarheid van God verdraaid. En dat is nog gevaarlijker, nog verleidelijker dan vrijzinnigheid. Want dat lijkt zo serieus, zo vroom.

En dit is in de kerk een chronische ziekte. Een besmettelijke ziekte. Je moet deze heilige en dat heilige huisje ontzien. Bij Rome. En bij de Protestanten. Bij ons, Gereformeerden. Je moet dit en je moet dat, anders ben je „niet goed vrijgemaakt“. Dan „sta je aan de verkeerde kant“.

Maar dat noemt Paulus nu een verdraaien van het evangelie. Een op de kop zetten van het evangelie. De Here Jezus redt ons. Hij alleen. Hij helemaal. Jezus neemt de zondaars aan. En dat moeten we nooit vergeten. Iedere kerkmens is van nature een Farizeër. Maar er is slechts één evangelie. Dit evangelie: „Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars tot bekering“. Een ander evangelie is er niet.

Kerkelijk leven

DE KATHOLICITEIT VAN CHRISTENDOM EN KERK

IV

De handhaving van de katholiciteit der kerk

Verleden week hebben we een korte omschrijving gegeven van Bavincks opvattingen omtrent de katholiciteit van de kerk.

We vernamen toen dat ook naar zijn overtuiging die katholiciteit hierin bestaat dat de kerk van Christus alle gelovigen uit alle tijden, in alle landen, onder alle volken omvat en dat zij de volheid van het Evangelie kent en daaruit leeft.

Om een concreet beeld van Bavincks opvattingen in deze te krijgen is het evenwel nodig er ook op te letten hoe naar zijn overtuiging deze katholiciteit in de kerkelijke situatie waarin hij optrad metterdaad erkend en gerealiseerd diende te worden.

We behoeven omtrent Bavincks opvattingen en verlangens hieromtrent niet te gissen. Juist in de jaren vóór en ná het uitspreken van zijn grote rede over de katholiciteit van christendom en kerk, dus voor en na 1888, heeft Bavinck zich breed en duidelijk uitgesproken. In 1888 waren de debatten over de kerkelijke vereniging van de Afscheidenen en Dolerenden en in verband daarmee over Afscheiding en Doleantie, in volle gang. En Bavinck deed daaraan volop mee.

☆☆☆

Wanneer we nagaan wat Bavinck in die jaren met het oog op de kerkelijke situatie van de vorige eeuw schreef, valt het allereerst op dat hij met kracht betoogt dat het in de Afscheiding van 1834 vooral ook ging om de handhaving van de katholiciteit der kerk en dat daarom die Afscheiding naar haar diepste intentie voluit een katholiek karakter droeg.

De Afscheiding droeg dat karakter in de eerste plaats omdat zij een worsteling was om het volle, onverkorte Evangelie vast te houden en in de kerk exclusief recht te geven. Toen de waarheid van het Evangelie in de Ned. Herv. Kerk werd veracht en tegen gestaan hebben de Afscheidenen deze overal en met alle macht verdedigd. De Afscheiding heeft in de donkere dagen na 1816 „de waarheid gered, bewaard, bevrijd.” En dat is „haar ere”.

Naar Bavincks overtuiging moet de „scheiding” waarom het in 1834 ten principale ging in heel het leven worden doorgetrokken. Want het ging daarbij om een scheiding tussen Reformatie en Revolutie als afval van de levende God, als proclamatie van de autonomie van de mens. En het moet in heel het mensenleven komen tot een scheiding tussen dat wat uit God is en dat wat uit de mens is. Dat moet geschieden in de wereld van de politiek, het sociaal-economische leven, in de wetenschap, kortom in heel het mensenleven. 1)

De Afscheiding droeg voorts ook daarom een katholiek karakter omdat de afgescheidenen niet „iets nieuws” wilden tot stand brengen, niet een of andere nieuwe „gezindte” of „kerk” wilden formeren. De afgescheidenen wilden niets anders zijn en waren ook niets anders dan „de ware, historische voortzetting der Geref. Kerk van Nederland”. Zij vormden „geen in een hoek geboren secte, maar de echte dochter, de wettige erfgename van de Gereformeerde naam en de Gereformeerde titel”. Dat is „de glorie der Afscheiding” geweest. Dat was „het antisectarische, het katholieke, het echt-gereformeerde in de Separatie.” 2)

Met nadruk wijst Bavinck er daarbij steeds op, dat een Afscheiding als die van 1834 allerm minst een doel in zichzelf is. Ze is niet meer dan een **middel** — een **noodzakelijk**, maar tegelijk ook een **betreurenswaardig** middel — om tot een aan de normen der Schrift beantwoordende kerkstaat te komen.

Ware gereformeerden hebben daarom ook van

zo'n Afscheiding nooit een beginsel of een stuk belijdenis gemaakt. Ze hielden er goed beschouwd en strikt genomen zelfs in het geheel geen afscheidingsbeginselen op na. Ze werden alleen gedreven door positieve, reformatorische beginselen. En deze moesten inwerken „op heel het volk en op de ganse maatschappij. Separatie is geen beginsel door hen aanvaard, hoogstens een nood die tegen hun wil hun wordt opgelegd, gelijk dan ook de Acte van Afscheiding ten jare 1834 niet onduidelijk werd verklaard.” 3)

☆☆☆

Van bijzonder belang voor de kennis van Bavincks visie op het metterdaad erkennen en beleven van de katholiciteit der kerk in zijn dagen is wat hij opmerkt over de situatie in de Ned. Herv. Kerk uit die tijd.

Daarvoor heeft hij, om maar iets te noemen, reeds in direct verband met zijn oratie van 1888 iets, en iets zeer belangrijks, gezegd.

Dit geschiedde in een opmerking aan het adres van Hoedemaker.

Deze felle tegenstander van Afscheiding en Doleantie gaf van Bavincks rede een gereserveerd recenties. Daarin merkte hij o.a. ook op, dat hij uit Bavincks rede de indruk had gekregen dat het deze in de Chr. Geref. Kerk te bekrompen en te benauwd was. Onmiddellijk reageerde Bavinck op deze opmerking met een geladen exclamatie. Hij beantwoordde Hoedemakers suggestie namelijk met deze woorden: „Reeds de keuze van het onderwerp schijnt U te bewijzen, dat het mij, gelijk velen, in de Chr. Geref. Kerk te benauwd wordt. Ik kan daartegenover alleen de verzekering geven, dat ik mij in de Christelijke Geref. Kerk, ook bij volle erkenning van de gebreken die haar aanleven en waarvoor ik niet blind ben, veel beter thuis gevoel dan in de valse en diep onware positie, waartoe het synodaal verband van het Ned. Herv. Kerkgenootschap de Gereformeerden dwingt.” 4)

☆☆☆

Duidelijk is ook wat Bavinck opmerkt in reactie op een voorstel van prof. J. H. Gunning Jr. uit het jaar 1901 om de Ned. Herv. Kerk te reorganiseren naar de beginselen der belijdenis. Bavinck acht dat voorstel „uitnemend”. Wat hem daarin bijzonder trof en waarvoor hij dan ook de volle aandacht vraagt is dat Gunning er rond voor uitkomt, dat zijn verkeer onder de toen vigerende organisatie der Ned. Herv. Kerk hem tot **zonde** is geworden.

Bavinck maakt in verband met deze kwalificatie van Gunnings positie in de Ned. Herv. Kerk dan de opmerking dat dit woord „zonde” „een ernstig woord is, te ernstiger, omdat het uitgesproken wordt door een man als prof. Gunning, wiens liefde tot de Ned. Herv. Kerk onverdacht is, en die nimmer zich de belijdenis van Christus heeft geschaamd.”

Maar daarmee is Bavinck over Gunnings pogen om tot kerkherstel te komen nog niet uitgesproken. Hij wijst er namelijk ook op dat het spreken over **zonde** in verband met eigen kerkelijke positie ook „dure verplichtingen oplegt.” Want, zo gaat Bavinck verder, „indien het verkeren onder de Hervormde Kerk-organisatie iemand tot zonde geworden is, dan kan en mag hij ook in zulk een zondige toestand niet rustig blijven leven”. En het zijn dan geen mensen die hem daartoe verplichten. Neen, wie zo iets zegt „bindt zich door zijn eigen woord, en is tot het breken met deze woorden door zijn eigen consciëntie verplicht.”

Wanneer Bavinck dit zegt wil hij daarmee evenwel, zoals hij uitdrukkelijk verzekert, volstrekt niet beweren dat daarmee ook beslist is **hoe** en **op welke wijze** er aan zulk een zondige, kerkelijke toestand een eind moet worden gemaakt Bavinck denkt er, dit zeggend, geen moment aan een bepaalde **methode** van kerkreformatie — b.v. „afscheiding” of „doleantie” — tot een beginsel te verheffen. Wat evenwel ieder

die tot het inzicht kwam dat het verkeren in de kerk waartoe hij behoort **zonde** is, wèl, en dat zonder enige aarzeling, moet doen — dat is het pogen „al zijn broederen de ogen te openen en heel de kerk tot haar oorsprong terug te leiden.”

Natuurlijk — aldus Bavinck — leidt een dergelijk optreden tot moeilijkheden. Vooral wanneer zowel van rechts als van links zulk een pogen wordt tegengesproken. „Want dan blijft slechts de keuze over te buigen en het hoofd in de schoot te leggen of in de naam en de kracht des Heren voort te gaan en desnoods alleen het pad te lopen dat men door des Heren Woord zich voorgeschreven acht. Daarvoor komt ten slotte alle poging tot reformatie te staan.

Zolang men de leuze aanheft dat de kerk in de kerk moet hersteld worden en daardoor een bepaalde **uitkomst** tot richtsnoer van zijn handelen stelt, zolang is men met machteloosheid geslagen. Maar wie zijn weg gaat alleen ziende op het gebod en blind in de toekomst die is tot grote dingen bekwaam. Misschien komt hij, waar hij niet wezen wilde; maar hij komt toch daar waar hij behoort te zijn.” 5)

☆☆☆

Dit zijn een paar aanduidingen van de wijze waarop Bavinck de katholiciteit van de kerk in de kerkelijke situatie van zijn dagen erkend en beleefd wilde zien.

Er zou daarover nog veel meer gezegd kunnen worden. Bavinck heeft heel veel over deze kwestie geschreven. Maar wat ik memoreerde geeft de kern aan van wat hij in deze betoogde.

Kort gezegd kunnen we die als volgt omschrijven: Voor Bavinck bestond het beleven van de katholiciteit der kerk in het handhaven van het voluit Evangelische, het reformatorische, het gereformeerde karakter van de kerk en daarom in het radicaal breken met het fundamentele kwaad waaraan de Ned. Herv. Kerk laboreerde en — dat zeggen wij erbij — nog steeds laboreert.

Dat kwaad school naar Bavincks overtuiging „niet alleen en ook niet in de eerste en voorname plaats in de Synodale organisatie.” Neen, dat kwaad „zit in de kerk zelf; in de doorenmenging van waarheid en leugen, van geloof en ongelooft, van belijders en bestrijders van Christus.”

C. VEENHOF

Met „afwerping van het Synodale juk en invoering van een presbyteriaanse kerkinrichting — stel dat dit geschieden kon zonder dat het tot scheuring kwam — zou de kerk nog niet veel geholpen zijn”.

En met dat breken met de leugen in de Ned. Herv. Kerk zou gepaard moeten gaan een samengaan van alle Gereformeerden in den lande. Voor Bavinck is dat de hoofdzaak waar het in de kerkelijke worsteling van zijn dagen om ging. „De hoofdzaak is dat alle Gereformeerden in den lande, weer saam verenigd worden in één kerk. Zolang het daartoe niet gekomen is, blijft de toestand abnormaal en mogen wij geen van allen daarin lijdelijk berusten” 6)

Wanneer men spreekt over Bavincks opvatting omtrent de katholiciteit der kerk moet men het bovenstaande ten volle in rekening brengen, anders krijgt men een caricatuurbeeld daarvan. 7)

1) *De Bazuin*, 31 okt. 1884.

2) *De Bazuin*, 5 dec. 1890.

3) *Evangelisatie*, p. 30.

4) *De Bazuin*, 22 febr. 1889.

5) *De Bazuin*, 7 juni 1901.

6) *De Bazuin*, 23 aug. 1901.

7) Het is te betreuren dat drs. Puchinger in zijn inleiding op Bavincks rede niet gewezen heeft op wat deze in diezelfde jaren over de concrete beleving van de katholiciteit der kerk heeft gezegd. De eerste lezers van Bavincks rede wisten dat wel. De huidige lezers uiteraard niet. Maar om de **werkelijke** Bavinck in deze te kennen moet men dit beslist weten.

HET IS 30 APRIL a.s. zestig jaar geleden dat de man van Koningin Wilhelmina van de trappen van het Haagse Paleis aan het Noordeinde afstormde onder de uitroep „een prinses, een prinses”, en zo zonder enig ceremonieel aan het hofpersoneel meedeelde dat er een dochter geboren was in het koninklijk gezin. Een dochter die de namen kreeg Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina.

Ter gelegenheid van deze verjaardag van onze Koningin schreef de journalist Fred. J. Lammers een boek onder de titel, die hierboven staat en dat uitgegeven is bij Uitgeverij en Drukkerij Hollandia N.V. te Baarn. De prijs is f 8,90.

Het boek bevat veel foto's naast een tamelijk uitvoerige tekst en poogt een indruk te geven niet alleen van wat de Koningin was in haar officiële functies, maar ook hoe zij zelf is en hoe zij was als kind en als opgroeiend meisje. De schrijver heeft daarbij kunnen steunen op medewerking van mensen die in nauw contact hebben gestaan met het koninklijk gezin, waaronder Baron Baud, die in dienst van de Koningin is geweest van 1927 tot 1963. Hij schreef ook het voorwoord.

Voor mensen die normaal meegeleefd hebben met het wel en wee van ons land en dus ook van onze koninklijke familie staat er veel in dat bekend is, ook vele bekende foto's, maar er valt toch ook wel wat te lezen wat, voorzover ik althans weet, tot nu toe niet bekend was.

De verandering die zich in de maatschappij voltrekt maakt het mogelijk dat vele dingen, die vroeger beslist tot de „privacy” behoorden van de koninklijke familie, nu bekend worden. Dat zal voor de koninklijke familie niet altijd aangenaam zijn. Zoals wel gebleken is bij de verlovings van Prinses Beatrix met Prins Claus. Maar de verandering heeft ook het voordeel dat de leden van de koninklijke familie „dichterbij” komen. Dat maakt het mogelijk mak-

Van Prinses tot Grootmoeder

H.M. Koningin Juliana zestig jaar

kelijker kritiek te hebben. Maar dat maakt het ook mogelijk meer waardering te hebben. En dat valt toch wel op bij het lezen van dit boek, dat geschreven is zonder te vervallen in een „byzantinisme”,

aan de tamelijk grote koninklijke familie. Zelf kan ik me nog heel goed herinneren de spontane uitbarsting van vreugde, die er losbrak onder ons volk, toen de verlovings van Prinses Juliana met

FOTO: MAX KOOT

dat is een kruiperige verering van vorstelijke personen.

De vreugde van ons volk bij de geboorte van Prinses Juliana kunnen we ons moeilijk meer voorstellen, wij die nu gewend zijn

Prins Bernhard bekend werd en de vreugde bij de geboorte van Prinses Beatrix.

Het schrikbeeld van het kiezen van een „nieuwe” koning was vervallen.

En al zijn alle archieven nog niet open, het is wel duidelijk dat de vrouwen die ons regeerden vanaf Koningin Emma tot en met Koningin Juliana het er niet slecht afgebracht hebben. De omstandigheden zijn heel anders dan de tijd waarover Busken Huet schrijft als die het heeft over de Prinsen van Oranje die stadhouders waren in ons land. Busken Huet zegt dan dat er in de geschiedenis van een land maar moeilijk een periode te vinden zal zijn dat een lange reeks vorsten zo regeerden, dat gezegd kon worden dat er geen enkele „mediocriteit” onder hen gevonden werd. Maar al zijn de omstandigheden anders en al is de directe invloed van onze Vorstinnen op de regering van het land veranderd, sedert de invoering van de ministeriële verantwoordelijkheid, dat neemt niet weg dat er ook nu wel gezegd kan worden dat er van middelmatigheid in het uitoefenen van zulk een hoge functie niet gesproken kan worden. En — moge het nog in een verre toekomst zijn — als de voortekenen niet bedriegen zal Prinses Beatrix beslist niet minder zijn dan haar moeder, grootmoeder en overgrootmoeder.

Dat er in feite in ons land geen „koningskwesie” bestaat is voor het grootste deel te danken aan de wijze, waarop deze vrouwen — ook Koningin Juliana — hun taak hebben waargenomen.

De tijd van de „gouden kooi” is veelszins wel voorbij. Het is wel goed als die niet meer terugkomt. Maar alleen de gedachte al dat we een „president” zouden moeten kiezen, maakt een mens dankbaar voor de koninklijke familie, die we hebben. Al zal het bij een christen dieper gaan die dankbaarheid. Dankbaar dat het Gode behaagt ons door Koningin Juliana te regeren.

We hopen dat God de Here haar spare in goede gezondheid voor haar familie en voor ons land en volk. En onze hartelijk gemeende gelukwensen gaan uit tot de Koningin en haar gezin.

Overbodig nog te zeggen dat we het hierboven genoemde boek van harte aanbevelen.

Amelink

TE BERDE

Wij hebben al eens eerder beweerd dat de democratie een regeringsvorm is, die goed kan werken als de bevolking van dat land een zeker cultuurpeil heeft bereikt en dat wil behouden. Heeft een bevolking dat cultuurpeil, d.w.z. die beschaving die niet alleen bestaat uit kennis maar vooral uit inzicht, niet, dan helpen wetten noch grondwetten om een democratische regering in te stellen en overeind te houden. De ex-koloniën van Engeland en Frankrijk in Afrika hebben van de moederlanden een uitstekende grondwet en een democratische regering meegekregen, maar vandaag hebben geen van die landen nog een democratische regering.

Dit cultuurpeil heeft men niet in een handomdraai, daar wordt men niet mee geboren en daar hebben

West- en Nooroeuropa met inbegrip van Noord-Amerika eeuwen over gedaan om dit onder veel vallen en opstaan te verwerven. Daar wordt men niet mee geboren, zo zeiden wij. Ook in ons democratisch Nederland moet men een zekere leeftijd hebben om zich dit cultuurpeil eigen te maken. Of men dit op 18-jarige leeftijd al verworven heeft, betwijfelen wij en een voorstander om de kiesgerechtigde leeftijd tot 18 jaar te verlagen zijn wij allerminst. Gelet op de bewering dat de puberale periode tegenwoordig langer duurt dan vroeger, zou het eerder voor de hand liggen de kiesgerechtigde leeftijd te verhogen. Maar zeg dat eens hardop!

Vandaag-aan-de-dag zijn het vooral de jongeren die veel van zich laten horen en hun uitspraken verraden over het algemeen een sterk idealisme. Op zichzelf is idealisme goed, stel je voor dat de jongens niet meer idealistisch zouden zijn? Anderzijds is hun optreden soms verontrustend voor de democratie omdat hun denkschema vaak zwart-wit is. Wie het niet met

hen eens is, is niet radikaal, is niet progressief, maar konservatief, liberaal, kapitalistisch, enz. Tussenvormen zijn er veelal niet.

Hierop kan men reageren met: schelden doet geen pijn, of, blaffende honden bijten niet, maar bedenkelijker wordt het als men voor zijn ideeën de openbare weg opeist om te demonstreren of het plan oppert om, zoals kortgeleden een student op een studentenkongres te Wageningen voorstelde, het ministerie van Economische Zaken telefonisch lam te leggen totdat de regering ingestemd zou hebben met het voorstel Griekenland als lid van de NAVO te schrappen. Zulk een optreden verraadt een gebrek aan inzicht in het democratisch bestel.

Als de middelen van dien aard zijn dat een minderheid op onwettige wijze de meerderheid zijn wil oplegt, dan moge men nog zo luid roepen de democratie te willen dienen, maar dan verstoort en vermoordt men de democratie.

WESTERHUIS

Verwachting?

Doorbrekend werkelijkheidsbesef

Naar aanleiding van „Herinnering en verwachting” door dr. J. Douma.

Men kan zich afvragen of het zin heeft over de huidige interne kerkelijke kwesties in de vrijgemaakte kerken te schrijven. Heeft het b.v. zin op matiging aan te dringen? De resultaten van de pogingen, die ik vorig jaar met het bespreken van het door dr. C. Trimp voorgestelde Nieuwe Beding opdeed, waren bepaald niet moedgevend. Bovendien staat de synode te Hoogeveen voor de deur: volgende week wordt ze geopend. Wat voor zin heeft het beschouwingen over de gang van zaken in het kerkelijk leven ten beste te geven als de afvaardiging naar die synode er sterk op wijst, dat men toch slechts in één richting wil koersen? Aan de andere kant: dr. J. Douma is zelf naar deze synode afgevaardigd en hij doet in zijn geschrift concrete voorstellen. We mogen aannemen dat hij zal pogen die ter synode ingang te doen vinden. In dat licht gezien is het misschien nuttig dat hij van anderen, die kritiek hebben op de door hem tot nu toe voorgestane koers in het kerkelijk leven, hoort hoe zij over zijn voorstellen denken. Zodoende waag ik het nog eens over deze dingen te schrijven.

Douma's brochure komt hierop neer: er woedt nu reeds jarenlang een conflict in de vrijgemaakte kerken. Dat heeft o.m. geleid tot scheuringen op vele plaatsen. Wat kan er gedaan worden om tot „hereniging” te komen? Merkwaardig: Douma gebruikt het woord „hereniging” niet voor het helen van de breuk met de synodale kerken. Daar werd het tot nu toe steeds voor gehanteerd. Neen, hij heeft het oog op „hereniging” van vrijgemaakten. Laat ik beginnen met te zeggen, dat ik waardeer dat Douma deze zaak aan de orde stelt. Het doet weldadig aan, dat hier iemand is die niet bepleit dat Hoogeveen nu eens eindelijk orde op zaken moet stellen, maar die Hoogeveen in verband brengt met „hereniging”. Dat is een pluspunt.

Dr. Douma is van oordeel, dat het conflict in de vrijgemaakte kerken tot drie punten is terug te brengen. Het gaat in de eerste plaats om het zelfstandig bestaansrecht van de vrijgemaakte kerk tegenover de synodale kerk. In de tweede plaats gaat het om de handhaving van de binding aan de confessie. In de derde plaats is aan de orde de handhaving van de kerkenorde als akkoord van kerkelijke samenleving. Om deze drie punten groepeerde Douma zijn herenigingsvoorstellen. Over die drie punten moeten we het „duidelijk eens zijn”. Dat houdt o.m. ten aanzien van punt 1 in: „samenspreking op landelijk niveau met de synodale kerken in de huidige situatie is zinloos, gelet op de voortgaande ontwrichting in leer en leven van deze kerken” (blz. 45). Wat punt twee betreft: aanvaarden „a. dat de particuliere synode van het Zuiden van 1962/1963 terecht de aangenomen leer der kerk in antw. 57 van de H.C. als de leer der Schrift heeft gehandhaafd tegenover de daarvan afwijkende en daarmee strijdende gevoelens van ds. B. Telder; b. de generale synode van Rotterdam-Delfshaven terecht de aangenomen leer der kerk, uitgedrukt in de Dordtse Leerregels als de Leer der kerk heeft gehandhaafd tegenover de daarvan afwijkende en daarmee strijdende gevoelens van ds. L. E. Oosterhoff” en ten aanzien van punt 3: aanvaarden „dat de besluiten van de meerdere vergaderingen, overeenkomstig artikel 31 van de D.K.O. en met behoud van de daargenoemde uitzondering, metterdaad voor vast en bondig worden ge-

houden; b. het verband met die kerken, die de onder a. genoemde besluiten niet voor vast en bondig willen houden, maar zich aan de meerdere vergaderingen óók verder niets gelegen laten liggen, als verbroken moet worden beschouwd” (t.a.p.).

Indien de brochure hiermee volstond, waren we nog geen stap verder gekomen. De in deze punten vervatte zaken zijn immers tot op vandaag voortdurend omstreven. Men begrijpe mij goed. Niet, dat ik niet van oordeel zou zijn, dat onze kerken tot op vandaag geen zelfstandig bestaansrecht hebben. Evenmin, dat ik van oordeel zou zijn, dat de confessie niet moet worden gehandhaafd of dat we de K.O. niet loyaal hebben te hanteren. Daar loopt het conflict althans wat mij en vele anderen betreft, niet over. Het gaat hierom: wat voor consequenties zitten aan deze punten? Hoe worden ze bediend? Hoe wordt ermee gewerkt? Welk beleid wordt in deze punten gevoerd? Op die punten gaan de wegen in onze kerken de laatste jaren uiteen.

Het doet mij goed, dat dr. Douma er blijk van geeft dat hij voor deze moeiten oog heeft. Neem punt 1: het zelfstandig bestaansrecht van onze kerken. Dat houdt concreet in hoe onze houding moet zijn tegenover de synodale kerken. Ik acht het van belang, dat dr. Douma schrijft, dat wie zijn eerste punt onderschrijft daarmee niet verklaart „dat hij dus de synodale kerken valse kerken moet noemen” (biz. 47). En een zin als „Over de artikelen 27-29 is verschil van opvatting aanwezig. Dit verschil is begrijpelijk, omdat het nadenken over de kerk nog lang niet tot rust gekomen is en onder ons wel nimmer tot rust zal komen” (blz. 48). Allerbelangrijkst is ook hetgeen hij op blz. 33 schrijft: „Tenslotte mocht er in de discussies zeer zeker aandacht gevraagd worden voor de omschrijving van de kerk als vergadering van alle ware christgelovigen”. Wat zijn professor Veenhof en ds. G. Janssen niet fel aangevallen toen zij de laatste tijd de aandacht vroegen voor het feit, dat artikel 27 de kerk omschrijft als de vergadering van DE ware christgelovigen!

Maar er is meer: volgens dr. Douma houdt zijn eerste punt ook in, dat wij tegenover de synodale kerken een taak hebben! Hij wijst erop dat de classis Groningen aan de synode te Hoogeveen verzocht heeft te antwoorden op de schuldbelijdenis van Lunteren 1967”. „Dit antwoord zal een even beslist als bewogen appèl kunnen bevatten, waarin op christelijke wijze dwalende broeders en zusters worden opgeroepen om de rechte weg weer in te slaan” (blz. 48). In dat verband is belangrijk dat dr. Douma niet zonder meer gelukkig is met de generaal-synodale besluiten van Bunschoten-Spakenburg (1958) en Assen (1961). Hij spreekt van een „niet juist gekozen achten van elk argument” en een „zwaarder geladen zijn” van deze besluiten dan het bekende Groningen (1946).

Wat betreft punt 2 (de confessionele binding) blijkt er bij dr. Douma begrip voor de moeilijkheden welke zich hier voordoen. Zo zegt hij op blz. 47, dat onverkorte aanvaarding van de confessie niet inhoudt, dat er in de Gereformeerde Kerken „geen plaats voor tolerantie zou zijn”. Hij stemt in met prof. Veenhof, die in overweging geeft „of een afwijkende opvatting als waarover het in de kwestie-ds. Telder gaat ook in de kerken kan worden „geduld”. Uiteraard met de bepaling dat ze niet mag worden geleerd”. Ik heb deze zin met bijzonder veel waardering gelezen. Mijn oren doen nog zeer van het geschetter op enkele meerdere vergaderingen waar het noemen van het woord tolerantie alleen al een vloedgolf van redevoeringen losmaakte, waarin betoogd werd dat tolerantie in de Gereformeerde Kerk een afschuwe-

lijke ondermijning van de belijdenis betekende. Ik moet daarbij zeggen, dat ik onlangs op een kerkelijke vergadering de zeer vruchtbare opmerking hoorde dat tolerantie een zaak van alle kerken is, die de kerken in vrijheid ten aanzien van de door haar beleiden confessie op bepaalde punten kunnen hanteren. In die richting doet ook deze opmerking van Douma denken. Ontdekkend is voorts, dat dr. Douma opmerkt, dat o.m. zijn tweede voorwaarde (onverkorte instemming met de confessie) niet inhoudt, „dat men het over elke formulering van de P.S. van het Zuiden en de G.S. van Rotterdam-Delfshaven eens moet zijn”. Hij vervolgt: „Terecht heeft b.v. de Classis Noord-Brabant/Limburg met haar aanvaarding van het P.S.-besluit uitgesproken; dat zij „niet geacht wil worden de wijze, waarop de Part. Synode van het Zuiden van 1962/63 de leer van antw. 57 H.C. heeft gehandhaafd in alle delen te onderschrijven, maar dat zij alleen aan deze leer zelf gebonden wil zijn en binden wil” (blz. 47). Ik kan begrijpen dat het „onaantastbaar heilbezit” van deze particuliere synode de theoloog Douma te veel doet denken aan de wedergeboorte-theologie van Abraham Kuyper en dat in de vrijgemaakte kerk!

Punt 3 (loyale hantering van de kerkenorde) betekent voor Douma niet, dat kerken die zich ongeregeld gedragen daarmee valse kerken geworden zijn. Hij wil Breda (Smouter) en Rijsbergen niet afschrijven. Ze moeten in het goede spoor geholpen. Vanuit het gereformeerde kerkverband moet op zulke kerken geappelleerd „om weer eerlijk mee te doen” (blz. 48).

Natuurlijk zijn we na deze uiteenzetting van de genuanceerde manier waarop dr. Douma zijn drie punten pousseert, brandend nieuwsgierig hoe hij over de kwestie van de Open Brief denkt. De uitgebreide recensie door J.P.d.V. in het „Nederlands Dagblad” van zijn brochure zweeg in alle talen over de O.B. De argeloze lezer van die recensie en niet van de brochure krijgt daardoor de indruk dat ook dr. Douma in alle talen over de O.B. zwijgt. Zo is het echter niet. Douma knoopt in zijn opmerkingen over de O.B. aan bij het Nieuwe Beding van dr. Trimp. Dat Nieuwe Beding kwam helaas destijds niet eens van de grond. Immers, toen ik in „Opbouw” bij dit nieuwe beding inhaakte en er werk van maakte, krabbelde dr. Trimp dadelijk terug door te eisen dat bij het gesprek over zijn nieuwe beding eerst de O.B. „radicaal en zonder misverstand of voorbehoud uit de samenleving der kerken en gelovigen zal zijn weggenomen”. Maar dat betekende capitulatie vooraf en daarna een gesprek over de voorwaarden van de capitulatie. Dr. Douma gaat voorzichtiger te werk. Hij kijkt niet naar één kant. Vanwege het belang der zaak geef ik hier weer wat zijn voorstel op dit punt inhoudt:

„Waar dr. Trimp begint, kan men echter ook eindigen. Het uitzichtloze debat over de Open Brief met interpretatie tegenover interpretatie kan worden voorkomen door een voorstel als het onze (dat ons inziens duidelijk genoeg is en voor geen misverstand vatbaar) tot uitgangspunt te kiezen. Mocht de begeerde overeenstemming alsnog blijken, dan vereist de ellende rond en door de Open Brief, dat er geen misverstand overblijft over het opruimen van deze brief en van alles wat tegen ondertekenaars, die bereid zijn aan een gefundeerd akkoord mee te werken, is gezegd en geschreven. Het verleden wordt toegesloten”, (blz. 50/51).

In dit voorstel zitten aanvaardbare elementen. Dr. Douma verklaart zijn drie punten niet bij voorbaat bindend IN DE WOORDEN WAARIN HIJ ZE FORMULLEERDE. Hij spreekt over zijn voorstel „ALS EEN UITGANGSPUNT”. Als in het gesprek, waarin zijn drie punten het „uitgangspunt” zijn — dat is soepel — overeenstemming is verkregen, wordt de O.B., met alles wat er tegen geschreven is, begraven. Dat is dus naar twee zijden. Hier wordt niet die ongenueanceerde keiharde terugneming van de ondertekening van de O.B. gevraagd waartoe onderscheidene kerkelijke vergaderingen kwamen. Hier is een mogelijkheid tot gesprek en overeenstemming en we zijn daar dankbaar voor. Waarom heeft J. P. de V. in zijn recensie in

het „Nederlands Dagblad” dit niet vermeld?

Tenslotte: een korte bijdrage tot het gesprek mijnerzijds. Er zijn nl. enkele zaken die mij bij de drie punten van Douma nogal zwaar op de maag liggen. Ik schreef al, dat de drie punten als zodanig bij mij en vele anderen geen bedenking ontmoeten. Als ik niet voor het zelfstandig bestaansrecht van onze kerken was, was ik er vandaag geen predikant. Een andere zaak is, dat ik met dr. Douma van oordeel ben dat wij een taak hebben tegenover de synodale kerken. Ik heb reeds vaker betoogd en anderen met mij, dat sinds de terugneming van de Vf. in 1958 er iets in onze verhouding tegenover de synodale kerken is veranderd. Dat heeft Assen (1961) op geen enkele wijze gehonoreerd. Thans, voor het eerst, lezen wij uit het geschrift van dr. Douma kritiek op Assen van die zijde. Dr. Douma zit in het begin van zijn brochure een beetje met de verandering in de loop der jaren van wat hij „de Visee's” en „de Bremmers” noemt. Tussen twee haakjes: ik ken maar één Visee: G. Visee (en dat is toch echt niet die boeman die hij voor Douma op vele bladzijden van zijn brochure is) en maar één Bremmer: R. H. Bremmer. Ik ben nog niet zo gelukkig als de familie Veenhof, waarin je tegenwoordig tussen C. en J. als scribent en theoloog moet onderscheiden. Die R. H. Bremmer liep al vroeg mee in het koor der scribenten in onze kerken, precies zo als dr. J. Douma. Soms denkt hij tegenwoordig wel eens: al te vroeg. En daardoor heeft hij ook wat oude plunje, precies zo als deze brochure later oude plunje van dr. Douma zal zijn: ik hoop van harte niet reeds na de synode van Hoogeveen. Plunje wordt oud doordat ze verslijt door de tijd. Zo is het ook met ons. De tijd bracht wijziging in de situatie. Daardoor kunnen we de synodale kerken niet meer te lijf met de oude argumenten. De leeruitspraak van 1942 werd eerst vervangen en daarna terzijdegesteld. Ik meen dat thans de tijd gekomen is dat ook mondeling tegen de broeders van de andere kant te zeggen. Ik meen ook, dat Assen, door dit te verzuimen, onze kerken in een moeilijke positie heeft gebracht. Het kerkerschap moet manoevrabel zijn in de goede zin van het Woord(let op de hoofdletter!). Ik ben het met dr. Douma eens, dat er aan de andere zijde veel ontwricht is. Maar hebben wij als christenen niet de roeping elkaar te helpen? Ik denk hier aan de samenhang van de punten 1 en 2. Wij schieten onze dikke Berthas aan het vrijgemaakte front af op de smalle sector van de kwestie rond zondag 22 H.C. Bij de synodale broeders is de strijd langs de volle lengte van het Suez-kanaal ontbrand.

Ik zag onlangs een treffende foto van Mosje Dayan en Bar-Lev (de Israëliëse stafchef) uitkijkend over het Suez-kanaal. Het leken Mozes en Aäron wel bij de Rode Zee. Is het onmogelijk, dat allen die de wacht willen betrekken bij de confessie bij ons en bij hen de wacht gaan betrekken bij het Suez-kanaal der klassieke gereformeerde confessie? Maar dan moeten wij ons kruut niet bij voorbaat verschieten op een al te smalle sector van het front! Het beeld is misschien een beetje navrant. Maar Douma en mijn lezers begrijpen wel, wat ik bedoel. Ik zou onze generale synode-deputaten wel eens mondeling enkele vragen aan de broeders van de overkant willen stellen inzake de schepping van de mens en zijn val. Wat dat betreft kunnen we leren van de broeders in Canada. Die gingen ook aan het praten met de broeders van de Christian Reformed Church al lijkt het er op dat zij nu daar ook weer in een loopgravenoorlog verzeilen. Wij moeten daaruit en dat is ons vrijgemaakte kerkvolk, waar dr. Douma in het begin van zijn brochure terecht goede dingen van zegt, wel aanvertrouwd.

En dan punt 3: dr. Douma moet mij niet kwalijk nemen, ik heb dat punt met zeer gemengde gevoelens gelezen. We moeten overeenstemmen in de loyale hantering van de K.O. Gelukkig staat er in dr. Douma's geschrift één klein zinnetje dat mij bij het lezen weer enige moed gaf. Ik bedoel dit zinnetje: „Wie heeft er eigenlijk niet een strijd gevoerd, die mogelijk principiëel zeer gerechtvaardigd was, maar hem ook de kerkenordering meer dan eens op een wijze deed hanteren, die hem het beste uitkwam” (blz. 43). Begrijpt dr. Douma, dat dit veel kwaad bloed heeft gezet? Ik wil één vraag stellen, die mij zwaar op het hart ligt: is in de zaak van ds. A. van der Ziel de kerkenorde en

Professor Dr. P. G. Smelik

Vorige week kwam de benoeming af van dr. P. G. Smelik, lid van de redactie van ons blad, tot hoogleraar in de farmacologie aan de V.U. in Amsterdam.

Redactie en Bestuur van de Persvereniging wensen dr. Smelik van harte geluk met deze benoeming.

In 1946 begon Smelik zijn biologiestudie in Utrecht. In 1949 ging hij over naar Groningen, waar hij in 1954 afstudeerde. In 1959 promoveerde hij bij prof. dr. J. H. Gaarenstroom in Groningen op een proefschrift, dat handelde over de invloed die bepaalde hormonen uitoefenden op het centrale zenuwstelsel. Na een verblijf van een jaar aan het Braininstitute in Los Angeles in de Verenigde Staten, werd Smelik in 1962 verbonden aan de Rijksuniversiteit van Utrecht. In 1965 volgde daar zijn benoeming tot lector in de farmacologie, dat is zoiets als de leer der geneesmiddelen. Vorig jaar kreeg Smelik de S. E. de Jongh-penning van de Leidse Universiteit uitgereikt als blijk van waardering van zijn wetenschappelijk werk. Deze loopbaan heeft nu zijn bekroning gevonden in de benoeming tot hoogleraar aan de V.U.

Met deze korte schets van een succesrijke carrière is echter, wat Smelik betreft, niet alles gezegd. Vanaf het begin van zijn studietijd heeft Smelik zich willen verdiepen in de vraagstukken die verband houden met de verhouding tussen het christelijk geloof en de natuurwetenschap. We denken aan vragen als die van leven en dood, ziekte, pijn, evolutie enz. Dat is dan ook de oorzaak dat wij Smelik tegenkomen in de Vereniging van christelijke natuur- en geneeskunde, en in de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte. Vandaar ook zijn redacteurschap in een blad als Lucerna, en ook in ons blad.

Wij hebben groot respect voor de ernst waarmee Smelik die moeilijke vraagstukken van evangelie in relatie tot de natuurwetenschap heeft aangepakt. Dergelijke mensen zijn zeldzaam, en verdienen het om in ere te worden gehouden.

Daarom, proficiat!

Bestuur en redactie.

met name artikel 79 en 80 K.O. loyaal gehanteerd? Ik meen van niet. Ik ben van oordeel dat artikel 79 en 80 K.O. in die zaak schandelijk geschonden is. De kerkeraad van Groningen-Zuid heeft door „in eigen verantwoordelijkheid” ds. Van der Ziel te schorsen de kerkenorde illoyaal gehanteerd en generale synoden hebben dat goed gepraat. Dat wast geen water van de zee schoon. En daarom: indien over punt 3 gesproken wordt, zal dit zeker ter sprake komen.

Loyaal hanteren van de kerkenorde: er zit mij nog iets dwars. Ik ben tot twee maal toe zelf lid van een meerdere vergadering geweest die een voor het leven van de vrijgemaakte kerken beslissend besluit nam. In 1964 verklaarde de generale synode van Rotterdam-Delfshaven ds. A. van der Ziel schorsingswaardig met 13 tegen 12 stemmen. Was het een loyaal hanteren van de K.O. door met een beroep op artikel 31 K.O. (de „meeste stemmen”) dit besluit door te zetten en onmiddellijk nadat het genomen was bij monde van de praeses de Here ervoor te danken? In 1968 veroordeelde de particuliere synode van Overijssel de kerkeraad te Kampen meedogenloos en zonder enige nuancering met 12 tegen 8 stemmen, waarbij de vier stemmen van de classis Kampen buiten spel bleven. Was dit een loyale hantering van de K.O.? Op beide vergaderingen was er bij de meerderheid geen spoor van bereidheid de vrijwel even grote minderheid in het gemeenschappelijk overleg te betrekken. Wij mochten ongehinderd ons zegje zeggen, maar de uitslag stond vast. Ik ben van oordeel, dat aan zulke stemmingen en vergaderingen onze kerken kapot gaan. Nuchter kerkelijk beleid vergt dat men tot overeenstemming probeert te komen. En dat is honderdmaal eenvoudiger

vóór men tot een beslissing is gekomen dan daarna. Dr. Douma pleit nu voor gesprek tot overeenstemming. Nu liggen de brokken er, die deze vergaderingen hebben gemaakt. Ik zeg dit niet wrang. Dr. Douma wil dit van mij aannemen. Maar misschien begrijpt hij nu ook waarom „de Visee's” en „de Bremmer's” op vergaderingen en in de krant hun stem tegen dit beleid hebben verheven!

Er staan in deze brochure nog veel lezenswaardige zaken, die ik nu laat rusten. Er breekt bij dr. Douma werkelijkheidsbesef door. Ik noem één punt, dat ik met de allergrootste verbazing en instemming las. De arbeid van onze generale synode overziende, concludeert dr. Douma dat zij sinds de vrijmaking slechts twee zaken van „groot gewicht” tot stand hebben gebracht: het promotierecht en het vrijgeven van de Nieuwe Vertaling. Zeer belangrijke zaken als modernisering van de tekst van de belijdenisgeschriften, de doop van geadopteerde kinderen en het vrouwenkiesrecht bleven onafgedaan. Dat is een ander geluid dan de verheerlijking van onze generale synoden, die in de pers en op synodale sluitredenen viel te beluisteren. Wij staan in kerkelijk Nederland op dit punt met lege handen. Twee van die onafgedane punten heb ik van dichtbij meegemaakt. Ik heb jaren lang iedere maand een dag in Kampen vergaderd om een modernisering van de Catechismus tot stand te brengen. Daar is bergen werk door een deputaatschap voor verzet. Het project werd in Rotterdam onbarmhartig afgekraakt. Het kwam er niet door: de meerderheid was tot enige vernieuwing op dit punt niet bereid. Verder werd het deputaatschap daarna systematisch afgebroken. Mannen, die veel tijd en kracht voor dit werk hadden gegeven, werden niet herbenoemd. Zo was de gang van zaken. Ik heb zelf tweemaal een uitvoerig en historisch gedocumenteerd rapport over de doop van geadopteerde kinderen geschreven. Het werd aangevuld door rapporten van ds. I. de Wolff en ds. J. R. Wiskerke. Nochtans werd het in Amersfoort-West bestreden op gronden die theologisch erbarmelijk en zwak waren. Ik had het genoeg ons rapport een dag te mogen verdedigen. Maar Van Houdt, Nijenhuis en anderen waren voor geen rede vatbaar. Dat zijn harde werkelijkheden. Misschien begrijpt dr. Douma nu ook, dat wij in de loop der jaren wat kritischer zijn gaan denken over wat de vrijgemaakte kerken in haar synodale vergaderingen tot stand brachten.

Nochtans, wij geven de moed niet op en we werken vrolijk door. Met diezelfde vrolijkheid die dr. Douma gelukkig ook kent: de vrolijkheid van hem die het einde in het oog houdt en in geloof verder gaat. Dr. Douma is nog jong. Hij popelt om aan het werk te gaan en hij vindt het erg dat het verder gaan, ook theologisch, gefrustreerd wordt door de situatie in de kerken. Ik kan dat verstaan. Ik kan ook zijn klachten over de vergrijzing van het college van curatoren verstaan. Hij ziet daardoor het theologisch onderwijs bij ons gefrustreerd. Ook dat is doorbrekend werkelijkheidsbesef. Er valt trouwens nog over andere dingen bij het curatorium te klagen dan over vergrijzing. Hij krijgt in Hoogeveen de kans zijn brochure waar te maken, direkt bij de opening als de dienaren G. Janssen en J. H. Veefkind zich daar presenteren als afgevaardigden van de particuliere synode van Noord-Holland. Ik hoop van harte, dat wanneer deze recensie verschijnt, de brochure-Douma en mijn verhaal niet reeds verouderd is.

Enschede.

R. H. BREMMER

—o—

Een weg naar hereniging?

Over dit onderwerp heeft dr. J. Douma van Brunssum vlak voor het bijeenkomen van de generale synode te Hoogeveen een geschrift gepubliceerd. De titel van het geschrift is: „Herinnering en Verwachting” met als ondertitel: Een woord ter beoediging in de huidige crisis binnen de Gereformeerde Kerken.¹⁾

Op bladzijde 42 stelt de schrijver de vraag of en op welke wijze de geslagen breuken in onze kerken nog te helen zijn. Naar zijn mening zullen we bij de beantwoording van de-

ze vraag in bevestigende zin „radicale beperkingen” in acht dienen te nemen. Hij bedoelt met „radicale beperkingen” beperkingen „tot de wortels van het conflict!”. Als zulke beperkingen niet in acht worden genomen „moet elke poging tot hereniging op mislukking uitlopen” meent dr. Douma.

Wij geloven dat hij daarin gelijk heeft.

Maar we realiseren ons dat de moeilijkheden beginnen wanneer we trachten aan te wijzen waar de wortels van het conflict liggen. De schrijver zegt, en dat illustreert enigszins wat wij bedoelen, „Wie geen eenheid wil voor er over zaken als de schorsing van ds. Van der Ziel, de wering van ds. Schoep, de attestenkwestie aan de Theologische Hogeschool eenstemmigheid bereikt is, zal tot hereniging nooit komen.”

Deze zaken behoren naar de mening van dr. Douma niet tot de wortels van het conflict.

Wij citeren nog eens van bladzijde 42: „wie niet bereid is — en dat geldt weer voor alle partijen in geding — kwesties te begraven, zal weinig of geen oor hebben voor wat wij hieronder laten volgen. Wie daarbij nog van mening is, dat we de rust in eigen kamp na de scheuring moeten verkiezen boven de moeilijkheden, die er ongetwijfeld blijven als we weer samen moeten optrekken, zal weinig voelen voor pogingen om elkaar weer de hand te doen reiken.”

Hoewel de schrijver van mening is dat pogingen niet gestaakt mogen worden, is hij niet bepaald optimistisch gestemd wat betreft die pogingen en derzelve eventuele uitslag. Hij schrijft immers op bladzijde 49 met betrekking tot dit punt: „Wij willen in alle nuchterheid constateren, dat de moed ons in de schoenen zakt als wij letten op de grote verschillen die er inderdaad zijn en als wij de kerkelijke pers van slechts één week onder de ogen krijgen. Laat staan dat we optimistisch zouden zijn, nu we de laatste dagen een paar jaargangen hebben doorgenomen van de kranten, die er onder ons verschijnen”.

Wij voor ons delen óók dit gevoel van hem.

Een positief element in de pogingen die dr. Douma in zijn brochure wil ondernemen is, dat deze pogingen komen van de zijde van iemand, die in het verleden duidelijk heeft getoond en in dit geschrift dat niet onder stoelen of banken steekt, dat hij in de conflict-situatie binnen onze kerken helemaal staat aan de zijde van laten wij maar zeggen het weekblad „De Reformatie” en het „Nederlands Dagblad”. Wij zijn het niet gewend dat door iemand uit deze kring wordt geroepen om pogingen aan te wenden tot hereniging. Jarenlang ging in deze groepering steeds duidelijker aan het licht treden de begeerte tot „zuivering” der kerken door middel van dwang en bij tegenstand tegen de dwang de aansporing tot een schisma. Ik laat na om dat hier te adstrueren. Schrijver van dit artikel heeft jaren geleden wel eens publiek daarop gewezen.

De openhartigheid waarmee wordt geschreven over „de huidige crisis binnen de kerken” doet reeds weldadig aan tegenover de pogingen van de zijde van de groepering waartoe dr. Douma behoort, hetgeen in de kerken aan de gang is te reduceren tot wat „deining”. Niet lang geleden nog stond in het kerkblad voor de Noordelijke provincies een artikel dat als opschrift droeg „Deining”. In dat artikel werd de goedgelovende lezer voorgehouden dat het echt maar weinig om het lijf had wat er in de kerken en aan de Theologische Hogeschool te doen was. Deining is immers een langzaam op en neer gaan van het water. Eer aangenaam dan onaangenaam. Met radicale tot de wortels van ons kerkelijk leven gaande bewegingen heeft deining niets te maken. Met golfslag die het water tot in de diepte in beroering brengt zodat het slik van de bodem boven komt gewoeld, heeft deining even weinig gemeen als een verfrissend lentekoeltje met een storm met windkracht tien.

We waarderen de nuchterheid en de eerlijkheid van de schrijver waarmee hij de situatie binnen onze kerken onder de ogen ziet.

Deze nuchterheid en eerlijkheid doen hem ook denken aan de bewaring van de vrijgemaakte verworvenheden gedurende de vijf en twintig jaren van vrijgemaakt leven. Het eerste hoofdstukje van z'n brochure is aan die verworvenheden gewijd. Het heet: „Wat

er bereikt is”. „Wij hebben van God te veel binnen deze kerken ontvangen om te geloven, dat zij met of zonder een Schilder en een Kamphuis ten ondergang gedoemd zijn.” Dan volgt een kort overzicht van wat bereikt is.

We zullen er de vinger niet bijleggen dat deze kijk op wat bereikt is schriftuurlijk gesproken, wel erg onkritisch is. Nimmer is hetgeen zichtbaar en tastbaar bereikt is voor het koninkrijk Gods maatgevend en nimmer zullen we geestelijkerwijze oordelend, mogen en durven roemen in iets anders dan waarin de apostel Paulus roemde „Gij ziet aan wat voor ogen is”. „Indien iemand de vaste overtuiging heeft van Christus te zijn, dan overwege hij toch ook bij zichzelf, dat, even goed als hij van Christus is, wij ook van Christus zijn” 2 Cor. 10 : 7. „Daar velen roemen naar het vlees, zal ook ik een roemen enz.”, 2 Cor. 11 : 18 v.v. tot 29!

We zullen de vinger er niet nadrukkelijk bijleggen. Wijzen er slechts op, dat bij een punt als dit één van de wortels van het conflict bloot komt, waarover dient te worden gesproken als het tot een gesprek zou komen in de zin zoals de schrijver dit begeert. Zal Gods Woord en derhalve Gods Geest ons leiden óf zullen het onze dogmatische en (zogenoemde?) gereformeerde denk- en werkschema's zijn die ons leiden?

Zullen we roemen zoals Paulus of zoals velen in de gemeente te Corinthe roemden in de verworvenheden? In de „gaven” van God?

Zullen we á priori geen kritiek dulden op onze dogmatische en wereldbeschouwelijke denkschema's en werkschema's? Geen kritiek ook vanuit de heilige Schrift zelve? Geen kritiek op het vrijgemaakte leven? Dat wil in dit verband zeggen op de vrijgemaakte verworvenheden óf zullen wij voor zulke kritiek wel en vanzelfsprekend openstaan? Openstaan om onzes levens wil als gereformeerde gemeenschap?

Ik ben van mening dat hier één van de wortels van het huidige conflict binnen onze kerken ligt. Naar mijn persoonlijke mening zou men daarover broederlijk moeten kunnen spreken zonder dat een conflict binnen de kring der Christgelovigen dientengevolge zou ontstaan. Dit moet binnen de kerk mogelijk zijn. In de eerste en tweede brief van de apostel Paulus aan de Corinthiërs was deze zaak onder meer ook aan de orde en het is bekend dat de apostel er niet aan denkt om de discussie onmogelijk te achten binnen de kerk. Zijn wij wijzer dan Paulus?

Zo ja, dan zouden we gelijk zijn aan die Corinthiërs die hij apostolisch terecht wijst omdat ze nog zo weinig bereikt hadden terwijl zij naar ze meenden zoveel bereikt hadden.

De weg die dr. Douma ziet

Hij ziet een weg. De weg is naar zijn mening dat we duidelijk aanwijzen waarover we het eens moeten zijn om tot een voor God verantwoorde eenheid te komen. We zouden het dan „duidelijk eens moeten zijn” over de volgende drie zaken (blz. 44):

1. „De onverkorte aanvaarding van de gereformeerde belijdenis, overeenkomstig het Ondertekeningsformulier.”
2. „De hartelijke verdediging van het zelfstandig bestaansrecht van de gereformeerde kerken.”
3. „De loyale hantering van de kerkenordering voor het onderling verkeer van de kerken.”

Bij elk van deze drie punten geeft de schrijver een korte toelichting ter verduidelijking.

Bij punt 1 van het bijvoegelijk naamwoord „onverkorte” bij aanvaarding van de belijdenis. Dit is nuttig. Men kan immers geredelijk de vraag verwachten betreffende punt 1: wil iemand onder ons de gereformeerde belijdenis verkorten?

En bij het 2e punt een korte toelichting van dat „verdedigen van het zelfstandig bestaansrecht van de gereformeerde kerken”.

Bij punt 3 een toelichting betreffende „loyale hantering” van de kerkenordering.

Over elk van deze drie punten willen we een en ander opmerken.

Ten eerste punt 1.

Bij punt 1 geeft dr. Douma de volgende toelichting waardoor hij concreet wil maken wat hij bedoelt met „onverkorte aanvaarding” van de gereformeerde belijdenis.

We citeren van blz. 44:

„Tot beslechting van de strijd onder ons over dit punt houdt deze onverkorte aanvaarding concreet in, dat

- a. de Particuliere Synode van het Zuiden van 1962/63 „terecht de aangenomen leer der kerk in antw. 57 van de H.C. als de leer der Schrift heeft gehandhaafd tegenover de daarvan afwijkende en daarmee strijdende gevoelens van ds. B. Telder.”
- b. De Generale Synode van Rotterdam-Delfshaven terecht de aangenomen leer der kerk, uitgedrukt in de Dordtse Leerregels als de Leer der kerk heeft gehandhaafd tegenover de daarvan afwijkende en daarmee strijdende gevoelens van ds. L. E. Oosterhoff.”

Wij merken op dat „onverkorte aanvaarding” van de gereformeerde belijdenis onze persoonlijke hartelijke instemming heeft. Dat we van mening zijn, dat dit, in het algemeen gesproken, het gevoel is van al onze predikanten en dat het daarom niet recht is vanwege een paar dubia (de beide door dr. Douma genoemde gevallen) dit als een punt te stellen waarover we het eens zouden moeten worden. Ik ben van mening dat we het daarover eens zijn en dat in zulk een geval het niet zonder bezwaar is deze zaak zó voor te stellen als dr. Douma doet. Als we aan één tafel gaan zitten bij wijze van spreken te einde over dit punt zo mogelijk tot eenheid te komen dan hebben beide partijen van te voren al overeenstemming gevonden óf toegegeven, dat er overeenstemming gezocht dient te worden op het punt van onverkorte aanvaarding van de gereformeerde belijdenis **wijl deze er niet meer was** als men de formulering van dr. Douma van punt 1 aanvaardt. Daartegen heb ik persoonlijk ernstig bezwaar.

Achter de formulering van dit punt ligt een generaal wantrouwen jegens de predikanten onzer kerken die alle het Ondertekeningsformulier dat van de Dordtse synode stamt, ondertekend hebben en ik wil graag aannemen zoals ik dat altijd aangenomen heb, dat zij dat zonder reserves hebben gedaan. Het is geen geringe zaak als men in de kerken een generaal wantrouwen afkondigt. Waar blijft men dan met zijn „eden”? Waar blijft men met zijn gemeenschapsleven? Persoonlijk had ik bezwaar tegen het generale wantrouwen jegens de twintig predikanten die de Open Brief hadden ondertekend, afgekondigd door het oordeel van de generale synode van Amersfoort-West, 1967, omdat het een generaal wantrouwen was dat werd wereldkundig gemaakt zonder dat de personen, de broeders die het betrof, gehoord waren terzake.

Een algemeen wantrouwen jegens alle predikanten die het Ondertekeningsformulier ondertekend hebben gaat nog veel verder. Nogmaals waar blijven we op deze manier als onze plechtige beloften zonder dat er aanleiding door ons toe gegeven is, niet meer worden aanvaard?

Als het in een huwelijk tussen man en vrouw zo ver gekomen is dat de een serieus tot de ander zegt nadat zij jaren gehuwd zijn geweest: jouw beloften die jij ondertekend hebt ten stadhuize op onze trouwdag, kan ik die nog onverkort aanvaarden? Daar moeten we het eerst over eens worden voor we verder kunnen, dan is zo'n huwelijk kapot.

Zover is het blijkbaar onder ons gekomen.

Naar de mening van dr. Douma en zij die hetzelfde gevoel hebben. De „wortels van het conflict” — de uitdrukking is van dr. Douma zelf — liggen dieper dan dr. Douma wil doen voorkomen. Als dit als een voorwaarde wordt gesteld dan wordt een generaal wantrouwen afgekondigd. Als dat gebeurt is een samenleving verbroken. Ook de samenleving die dr. Douma wenst zonder vele der broeders die lang met elkaar optrokken. Waar zijn de grenzen van dit algemeen wantrouwen? Het zal spoedig blijken dat die moeilijk te vinden zijn.

Een tweede opmerking onzerzijds.

We stonden bij de woorden „onverkorte aanvaarding” stil. Dit zou de indruk kunnen wekken dat we voorbijzien dat er in de woorden van het 1e punt van dr. Douma nog wat volgt namelijk „overeenkomstig het Ondertekeningsformulier”. Alsof wij geen oog zouden hebben voor het feit dat dr. Douma dat „onverkorte aanvaarding” juist nader bepaalt door het slot van de zin, door het „over-

eenkomstig het Ondertekeningsformulier". We moeten het één niet lezen zonder het ander. Dit willen wij niet doen. Voor de verheldering van onze gedachten op dit punt, stonden we even afzonderlijk bij de eerste woorden op zichzelf stil.

Nu dan de héle zin.

Dr. Douma is van mening dat uit de twee door hem genoemde gevallen gebleken is, dat wij binnen onze kerken het niet meer eens zijn over het „overeenkomstig het Ondertekeningsformulier". Het niet eens zijn of niet meer eens zijn over de betekenis van deze woorden. Het niet meer eens zijn over de betekenis van de in het Ondertekeningsformulier gebezigde uitdrukkingen.

Daarin heeft hij gelijk naar mijn mening. Ik trek daar echter niet de konsekwentie uit die hij er uit trekt.

We menen dat we op dit punt gekomen voorzichtig moeten denken en handelen.

We moeten het onderscheid niet uit het oog verliezen tussen verschil van inzicht inzake de in het Ondertekeningsformulier gebezigde uitdrukkingen en de aanvaarding van de gereformeerde belijdenis.

Het Ondertekeningsformulier is een „acte van verbintenis". Over de bewoordingen van een „acte van verbintenis" moet men kunnen spreken met elkaar zonder, dat daarbij de een van de ander stelt: jij verbreekt nu hetgeen wij met elkaar overeengekomen waren, hetgeen wij in dit geval samen beleden. Met andere woorden de „acte van verbintenis" is wel te onderscheiden van datgene waaromtrent men zich samen verbonden heeft.

Wie dit onderscheid uit het oog verliest kan op hem die het terdege ziet de indruk maken van het bekende blinde paard dat in de porceleinkast rondstapt.

In dit verband herinneren we aan wat ds. G. van den Brink geschreven heeft in „Het Schisma liegt", in verband met de kwestie Telder en de behandeling daarvan in het Zuiden. „Telkens weer is gezegd, dat ds. B. Telder zijn „eed" had gebroken, door — zonder in de kerkelijke weg te gaan — zijn afwijkende mening te publiceren."

„Nu ontkennen we niet", aldus ds. Van den Brink, „dat de weg van het gravamen voor ds. Telder de juiste was geweest.

Maar we denken er niet over de zaak te trekken in de sfeer van de meeneed."*)

„De classis heeft deze afwijking van het ondertekeningsformulier niet getrokken in de sfeer van dodelijke ernst, die men rondom deze daad wel heeft opgeroepen.

We zijn daar blij mee.

Roept men deze sfeer wèl op, dan is er maar één consequentie mogelijk.

Het meedogenloze en onbarmhartige syllogisme is dan weer snel opgebouwd.

Zo in deze geest:

- Het ondertekeningsformulier zegt, dat ieder, die zijn belofte breekt metterdaad (ipso facto) zal zijn gesuspendeerd;
- Ds. Telder heeft zijn belofte gebroken;
- Dus: Ds. Telder moet worden geschorst.

Het lijkt allemaal heel logisch.

Maar eindeloos veel factoren worden hier over het hoofd gezien.

Men werkt met het ondertekeningsformulier als met een spoorboekje.

Men gaat zonder enige discretie te werk.

En men verliest alle matigheid uit het oog, die zo nodig zijn, om het hart van den ander open te houden en hem te brengen tot de erkenning die men graag hoort."

Aldus ds. Van den Brink. *)

Wat betreft de uitdrukkingen die in het Ondertekeningsformulier als „acte van verbintenis" gebezigd worden wijs ik nog op hetgeen ds. Van den Brink mededeelt over het conflict betreffende de interpretatie van de woordjes „in alles" uit het formulier. „Wanneer het werkelijk weer goed wil komen in het Zuiden, zal daarover opheldering moeten komen", schrijft hij.

Het tweede voorbeeld dat dr. Douma noemt bij het punt van de onverkorte aanvaarding van de gereformeerde belijdenis overeenkomstig het Ondertekeningsformulier, is de zogenaamde handhaving van de leer der kerk zoals uitgedrukt in de Dordtse Leerregels tegenover de daarvan afwijkende en daarmee strijdende gevoelens van ds. L. E. Oosterhoff.

Wat dit punt betreft wil ik hier en nu vol-

staan met te verwijzen naar datgene wat ds. G. Janssen laatstelijk daarover geschreven heeft in de Kerkbode van Gereformeerde Kerken in Noord- en Zuid-Holland no 14 van 5 april 1969. *) Betreffende deze zaak ds. Oosterhoff zijn vele hardnekkige misverstanden in omloop tendele te wijten aan het feit dat men, niet goed op de hoogte van de zaak, er niettemin over schreef en schrijft alsof men heel goed op de hoogte is.

Ten laatste bij onze bespreking van het 1e punt van de drie door dr. Douma gestelde punten waarover we het duidelijk eens moeten zijn nog een vraag.

Deze vraag: waarom niet meer genoemd dan de zaak betreffende ds. Telder en de zaak betreffende ds. Oosterhoff?

Zo pas verwees ik naar een opmerking van ds. G. Janssen in de Kerkbode van Gereformeerde Kerken in N. en Z.-Holland van 5 april. In datzelfde artikel wijst ds. Janssen op de leerstelling van dr. L. Doekes, dat men zich namelijk mag afscheiden van de kerk zonder dat men durft te verklaren, dat deze kerk vals geworden is, of als niet alleen afwijkend van de belijdenis maar als in „tegenspraak met de belijdenis". Op ditzelfde punt is reeds eerder in de pers geweest, ook door anderen.

Ds. Janssen wijst, nogmaals in ditzelfde artikel, op de leerstelling van ds. J. M. Goedhardt. „Deze haalt", volgens ds. Janssen, „een streep door het begin van art. 27 N.G.B." **)

Als we het duidelijk eens moeten worden over de onverkorte aanvaarding van de gereformeerde belijdenis overeenkomstig het Ondertekeningsformulier dan dienen ook afwijkingen als de door ds. Janssen gesignaleerde en met de belijdenis strijdende gevoelens in het gesprek betrokken te worden. Al zijn deze zaken nog niet op kerkelijke vergaderingen in behandeling geweest ze zijn niettemin publiek voorgedragen zonder dat ze door de betrokken broeders in de weg van een gravamen naar de kerkelijke vergaderingen zijn gebracht.

Tot zover over punt 1 van het voorstel van dr. Douma. Over de punten 2 en 3 in een volgend artikel.

J. MEESTER

*) Uitgeverij De Vuurbaak, Groningen, 1968. (Ter inleiding van de schrijver gedateerd 12 maart 1969).

**) „Het Schisma liegt". Buijten en Schipperheijn, Amsterdam, 1966, blz. 84.

*) „Het Schisma liegt", blz. 85.

4) Bladzijde 3 Kerkbode voornoemd.

5) Bladzijde 4 Kerkbode voornoemd.

STICHTING HULP GEDUPEERDE AMBTSDRAGERS

Een herinnering aan de Stichting Hulp Gedupeerde Ambtsdragers is wellicht op zijn plaats.

Een twee jaar geleden is de Stichting in het leven geroepen met als doel: het helpen van ambtsdragers en hun gezinnen, die door de kerkelijke conflictsituatie in financiële moeilijkheden zijn geraakt of dreigen te raken.

Het middel om deze doelstelling te bereiken: het vormen van een fonds door bijdragen en giften van broeders en zusters en kerken, waaruit in noodgevallen geput kan worden.

Wij kunnen met blijdschap constateren, dat dit fonds er — dank zij veler medewerking — is gekomen, en dat wij daardoor in alle voorgelegde gevallen financiële hulp hebben kunnen verstrekken.

Een hernieuwde oproep is echter dienstig. Een oproep tot vrijmoedigheid.

Die vrijmoedigheid mogen in de eerste plaats die ambtsdragers en kerkeraden betonen, waar werkelijk financiële problemen gerezen zijn. Zij kunnen zich tot onze Stichting wenden. Wij zijn ervoor. En wij hebben het geld om te kunnen helpen.

En in de tweede plaats doen wij een beroep op alle broeders en zusters om van hun kant vrijmoedig te zijn. Hulp kan alleen gegeven worden door hulp van U. En we zijn overtuigd dat, als de nood aan de man komt, een beroep op U niet tevergeefs is.

De Stichting heeft een rekening lopen bij de

Amro-bank, Nobelstraat, Utrecht. Het gironummer van de bank is 2900.

Wilt U op het strookje vermelden: **Stichting H. G. A. ?**

Het bestuur van de Stichting heeft inmiddels enige uitbreiding en wijziging ondergaan.

Momenteel maken de volgende personen deel uit van het bestuur. Zij zijn allen van harte bereid U meer inlichtingen te verstrekken.

J. Kooiman, Breughelstraat 3, Amsterdam, voorz.
J. G. van Oord, Meentweg 124, De Meern, secr.
J. A. Maris, Dorpsstraat 15, Molenaarsgraaf,

penningmeester

J. van Willigen, IJsselkade 15 Kampen alg. adj.

J. G. Knol, Sportlaan 3, Katwijk aan Zee.

J. Meulink, Getfertsingel 206, Enschede.

C. W. Mulder Fontanalaan 11, Eindhoven.

P. A. Nawijn, Zuiderkade 21, Blokzijl.

W. M. Westerhuis, Sartrestraat 35, Apeldoorn.

TWEEMAAL HELPEN

Helpen aan een „thuis"!

„Het huis is een vorm, waarin de mens door beschermende muren en een bergend dak een eigen ruimte als zijn woonruimte afzondert van de vijandelijke buitenwereld. De mens beeldt Gods. . . . God heeft op aarde zijn huis. Ook de mens heeft zijn huis. . . . om hier rust en vrede te vinden en in deze ruimte weer tot zichzelf te komen. Het is niet zó, dat de mens in zijn huis angstig wegkruipt; hij moet steeds weer uit zijn huis om in de wereld zijn opdracht te vervullen, als hij in zijn huis de plaats der geborgenheid en de mogelijkheid van uitrusten en inkeer gevonden heeft."

Deze woorden werden te boek gesteld voor „grote" mensen. Ze gelden evenzeer voor de kleinen, die soms geen eigen huis hebben. Voor hen nu een 'thuis', dat klaar staat om te ontvangen en dat tevens wil opvangen. Een 'thuis' dat ruimte is en ruimte wil geven. Een 'ruimte' bepaald door de ruimtelijkheid van het nieuwe paradijs, de hemel, en door God, als de Vol-einder, ons gegeven. Dat is Zijn liefde. Een liefde, die hemel en aarde verenigt tezaam. Door die liefde wordt onze liefde bepaald, die zo één van de grondstructuren vormt van ons mens-zijn.

Deze 'liefde' is een opdracht, de mogelijkheid, om degenen, die door onrust en onvrede, bedreiging en angst worden omgeven, **te helpen aan een thuis.**

Gestart met tellen

Voorgaande woordelijke weergaven van wat wij lezen en parafrasering van een ander gedeelte uit hetzelfde boek als gestart vormen nu geen tegenstelling meer met de start van het profaan klinkende 'centen tellen'. We doen het met destemmeer plezier.

De eerste gift werd aan een onzer overhandigd op een zondagmorgen in de kerk. Het was nog geen acht uur. De ontvanger was jarig en ontving zo zijn eerste 'cadeau'. Een bedrag van f 25,—. Afkomstig van de leerlingen van de Idenburgschool te Rotterdam. Dit maakt ons nieuwsgierig voor wat de toekomst nog meer zal brengen aan verrassingen.

Bewoners tellen

Toen De Driehoek open ging was er een tellen vanwege de vraag: komt het huis vol? Nu is er sprake van 'uittellen'. Is er nog een plaats vrij en kan er ergens nog een bed staan? U weet het. De Driehoek werd gebouwd voor 16 bewoners. Intussen zijn het er 25 geworden. De ruimte is vol. Dit is uit-geteld.

Om 9 en anderen

gaat het. 9 bewoners te veel in De Driehoek. Anderen wachten. Dit plaatst voor een concrete noodsituatie. De minister van Justitie keurde het uitbreidingsplan goed, doch weigert enig subsidie te verlenen. Er is nog een tekort van rond f 148.000,—. Deze week wordt met de voorbereidingen van de bouw begonnen. Het wordt dus kort dag. Aan het einde van het jaar moet het geld op tafel zijn.

Geeft met gevulde hand, waarvan de inhoud wordt bepaald door de zekerheid zelf te mogen leven in een ruimte-eenheid van hemel en van aarde in een eigen huis. Geef deze '9 en anderen' dan hun ruimte.

Uw bijdrage(n) zien wij gaarne spoedig tege-

moet op postrekening nr. 52325 t.n.v. de Stichting Gereformeerde Kinderbescherming, Ede, met vermelding 'uitbreiding'.

Verantwoording

Feestgaven: 1 van 5,—; 1 van 7,50; 3 van 10,—; 1 van 25,— en 1 van 55,45.

G.V. „Rondom het Woord”, Rotterdam 75,—; G.J.V. Aduard, opbrengst jaarfeest, 25,—; G.R.V., opbrengst collecten wintersportreizen, 508,71; niet in rekening gebrachte calculatiekosten, 80,— contributies en giften Wezep 1.032,—; giften N. N., 10,—; 30,—; 25,— en 40,— en de volgende giften: 2 van 2,50; 1 van 3,—; 7 van 5,—; 25 van 10,—; 6 van 20,—; 17 van 25,—; 1 van 30,—; 1 van 36,13; 3 van 50,— en 4 van 100,—.

Van 6-3 t/m 3-4-1969 ontvangen: uitbreiding De Driehoek f 1.960,50 giften particulieren f 1.562,79

Alle gevers onze hartelijke dank.

Collecten en giften ontvangen wij gaarne op postrekening nr. 52325 t.n.v. de Stichting Geref. Kinderbescherming, Beatrixlaan 37, Ede.

PERSSCHOUW

OVER RADIO UITZENDINGEN

De afkeer van vele gelovige Christenen ten opzichte van vele t.v.- en radio-uitzendingen neemt toe. Speciaal die van het IKOR (Interkerkelijk overleg in radio-aangelegenheden) en het CVK (Convent van kerken) verwekken telkens weer ergernis. We geven hier een paar stemmen daaromtrent door.

Prof. Van Itterzon schreef daarover in het Hervormd Weekblad het volgende artikel:

„Op zondagavond 26 januari 1969 hebben het IKOR (interkerkelijk overleg in radio-aangelegenheden) en het CVK (convent van kerken) van 19.05-19.30 een televisieprogramma uitgezonden onder de titel: „In aanraking met Jan Wit”. Wie voor zijn gezin op deze zondagavond iets goeds had verwacht, kon zich alleen diep gegriefd voelen. De schuttingwoorden, die dominee Wit gebruikte, en de mededelingen, die hij verstreekte, waren m.i. bepaald onaanvaardbaar en zonder enig fatsoen.

Nu geef ik, om mijn bezwaren toe te lichten, in de regel de nodige citaten, maar ditmaal moet ik dit nalaten, omdat ik ons blad met wat een jongere „puberiele uitingen” noemde, niet mag bevullen.

Zonder verdere omhaal stel ik nu de volgende vragen:

1. Hoe lang nog denken de synoden van de Ned. Herv. Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Chr. Gereformeerde Kerk (om er slechts enkele te noemen) de verantwoordelijkheid voor de aan hun kerken toegewezen zendtijd te laten bij het IKOR en het CVK?

2. Zijn naar het oordeel van genoemde synoden een uitzending als deze werkelijk „kerkelijke uitzendingen”, niet alleen in de zin der wet, maar ook in de zin der Kerk?

3. Wat moet men zeggen tegen hen, die na deze „aanraking met Jan Wit” een afkeer hebben gekregen om een van zijn kerkliederen te zingen?

4. Hebben alle televisiekijkers er zich terdege rekenschap van gegeven, dat niet de een of andere vereniging dit programma heeft gepresenteerd, maar de Kerk zelf, en dat zulke uitzendingen dus voor de verantwoordelijkheid zijn van alle kerkleden?

5. Mogen deze kerkleden weten, wat de genoemde synoden in de allernaaste toekomst denken te besluiten, en of het werkelijk zó is, dat radio- en televisiepersoneel kan doen en laten wat het wil, en dit alles zogenaamd uit naam van de Kerk?

6. Blijft het zo, dat voor het IKOR en het CVK telkens mensen, die a-kerkelijk en zelfs anti-kerkelijk zijn, hun grieven tegen de Kerk vrijmoedig mogen spuien, zij het dan ook met een doorgaans nogal zwak verkeer van „iemand van de Kerk?”

7. Is het de bedoeling om het gewone kerkelijk leven en werken te blijven voorstellen als iets, dat verouderd is en moet verdwijnen, of kan deze voortdurende ondermijning van het kerkelijk bestel binnenkort eindelijk eens ophouden?

Voor de duidelijkheid volgen als postscriptum nog drie ontboezemingen, die men in de Nieuwe Haagse Caurant heeft kunnen aantreffen. Ieder-

een weet dan, wat er in de gemeenten leeft.

Overigens was het wel een wonderlijke samenloop van omstandigheden, dat op dezelfde dag, waarop twee klachten werden afgedrukt, hetzelfde blad vermeldde, dat ds. J. Wit van een van onze rijkuniversiteiten een ere-doctoraat in de godgeleerdheid zal ontvangen. Men mag veronderstellen, dat de betrokkene bij de universitaire promotie fatsoenlijke bewoordingen zal kiezen. Maar waarom kon dit dan niet in de Kerk? G. P. van Itterzon

Postscriptum

1. Tussen alle tragedies, spanningen en vermaak door zonden CVK en IKOR een filmportret uit van de blinde dichter-dominee Jan Wit, dat bij tal van kijkers weer heel andere emoties zal hebben teweeg gebracht. Zij werden namelijk geconfronteerd met een openhartig man, die echter in dit interview met graagte platheden debiteerde tussen het spreken over zijn geloofsovertuiging door. Hij had het vooral over sex en dat in bewoordingen, die men nu niet direct van een predikant verwacht. Moest dat nu zo? — hebben waarschijnlijk vele kijkers zich afgevraagd. CVK en IKOR meenden blijkbaar van wel.

2. Een fel protest wil ik aantekenen tegen de IKOR-uitzending van zondag jl. met ds. Jan Wit. Wat hij bracht zal wel op hoogliterair peil gestaan hebben, maar zijn schuttingtaal vond ik onaanvaardbaar.

Deze uitzending was een schande voor de kerk en een belediging van de kijkers. Het is onbegrijpelijk, dat het IKOR zo'n uitzending verzorgde.

Bij het kijken naar de IKOR-uitzendingen van zondagavond verwacht je altijd dat ze een min of meer stichtelijk karakter zullen dragen, maar niets is minder waar.

Denk bijv. ook aan de liedjes tegen de kerk, die enkele leden van het opgerolde gezelschap van „Zo is het toevallig ook nog es een keer” de gelegenheid gaven hun gif te spuien.

Zondagavond jl. ontpopte de blinde predikant Jan Wit, naar wie wij met sympathie hadden uitgezien, zich als een wel zeer wonderlijke dienstknecht des Heren. Welke motieven deze man parten speelden zal altijd wel een raadsel blijven (zucht naar moderne populariteit?), maar wat hij uitkraamde was beneden alle peil.

Zonder blikken of blozen haalde hij, met kennelijk genoegen zelfs, uit over allerlei sexuele aangelegenheden. Van een predikant mag verwacht worden dat hij van het medium tv een beter gebruik maakt dan door het debiteren van schaamteloosheden en banaliteiten.

En daar zit je dan met je vrouw en kinderen. Om je dood te schamen. Bedankt hoor, IKOR, voor deze zondagavonduitzending. Daar gaat belijst grote werfkracht van uit voor onze kerken; reken maar!”

C. V.

KERKNIEUWS

Beroepen: te Den Ham (O): ds. A. R. Bosman te Gees; te Zuidwolde (Gr.): kand. D. Grutter te Enschede.

Bedankt: voor Bunschoten-Spakenburg en voor Haarlem (scriba Schaafsma): ds. W. Triemstra te Vrouwenpolder.

Ds. D. Zemel. Zondag 13 april jl. vond de bevestiging plaats van ds. D. Zemel als predikant te Monster. Als bevestiger trad op ds. A. Veldman van Rotterdam-Delfshaven. Deze bediende bij deze gelegenheid het Woord uit Openbaring 3:11b. In de middagdienst deed ds. Zemel intrede met een preek over 2 Korinthe 13:8.

Nijverdal. Een zevental leden van de kerk te Nijverdal hebben de gemeente aldaar opgeroepen de kerkeraad niet langer te volgen en met hen in doléantie te gaan. Zij deden deze oproep, omdat naar hun mening afwijkingen van Schrift en Confessie (leer van ds. Telder, „Open Brief”) en van de K.O. (art. 31 en 55) door de gehele kerkeraad worden getolereerd.

Culemborg. Daar de classis Dordrecht-Gorinchem, i.v.m. het appél op de P.S. inzake Culemborg, besloot met de uitvoering van haar besluit betreffende de „Herinstituering” te Culemborg, te wachten tot ook de P.S. over deze zaak gehandeld heeft, hebben de afgescheiden leden van

Culemborg bij de kerkeraad te Gorinchem kerkelijke inwoning gevraagd en gekregen.

De classis besloot, nadat haar betreffende deze kerkelijke inwoning advies was gevraagd het volgende: „De classis besluit dit verzoek in te willigen, teneinde de afgescheidenen te Culemborg, tijdens de afhandeling van het appél inzake Culemborg ter P.S. de ambtelijke bearbeiding riet te onthouden”.

G.S. Hoogeveen. Dinsdag 15 april jl. werd de generale synode te Hoogeveen geopend door drs. Deddens, die een openingswoord uitsprak, dat opgesteld was door de plaatselijke predikant ds. J. Francke. Na deze toespraak werden de geloofsbrieven onderzocht. Zoals bekend waren van Noord-Holland twee afvaardigingen gekomen. De roepende kerk had advies ingewonnen bij deputaten van de vorige synode inzake deze dubbele afvaardiging. Voorgesteld werd de samenstelling van het moderamen te laten geschieden buiten de afvaardigingen van Noord-Holland. Na enige discussie werd hiertoe overgegaan. Als moderamen werd gekozen: Ds. J. Kok van Amersfoort-C., praeses, ds. O. J. Douma van Assen assessor, ds. W. Vreugdenhil van 's-Hertogenbosch 1e scriba, en ds. P. Lok van Zuidhorn 2e scriba.

's Middags werd de zitting voortgezet. De synodeleden en adviseur stemden, door op te staan, in met Schrift en Confessie. Op voorstel van het moderamen besloot de synode vervolgens een commissie te benoemen t.a.v. de twee credentiebrieven uit Noord-Holland. In deze commissie werden benoemd: Ds. H. J. de Vries (samenroeper) Dr. J. Douma, Ds. R. Houwen, ouderling P. de Jong uit Rozenburg en ouderling W. Meijer uit Helpman. Na een toespraak van ds. Van Rongen en enkele zakelijke mededelingen werd deze eerste zitting beëindigd. In afwachting van het rapport van genoemde commissie, ging de synode voor waarschijnlijk 14 dagen uiteen.

ADRESSEN

Ds. G. Mulders, De Bruijnstraat 27, Den Haag, tel. 070-246502. **Ds. K. Verlind,** Isabelstraat 61, Kilnerpark Ext. I, Pta, Zuid-Afrika.

VERANTWOORDING GIFTEN KERKWERK WALDENZEN ITALIE

Met genoegen vermelden wij weer de giften, die ontvangen mochten worden:

J.L. te K. 2,50; J.C.S. te R. 5,—; W.G. te V. 25,—; H.J.H. te H. 5,—; C.vd.S. te Z. 100,—; W.J. H. te R. 25,—; G. D. te T. 25,—; totaal f 187,50; totaal incl. vorige verantwoordingen: f 12.842,50.

U ziet, de stroom blijft doorvloeien en wij betuigen ieder, die mee daarvoor zorgde, onze hartelijke dank. Wij hopen in de volgende verantwoording te kunnen melden, dat wij totaal een bedrag van 13.000.— hebben overschreden.

Wilt U iets zenden, het gironummer is 50440 ten name van P. Groen, Rotterdam.

Openbare Vergadering

voor leden van de Vrijgemaakte Gereformeerde Kerken in Enschede en omgeving

op woensdag 7 mei a.s. in het Vergaderlokaal van de Chr. Geref. Kerk aan de Spelbergweg te Enschede.

Spreker: Prof. H. J. Jager van Kampen.

Onderwerp: „Leven uit de wet of leven van genade”

Er is gelegenheid tot discussie.

Aanvang: 's avonds 8 uur.

NEEM DE JUISTE KOERS,

ga met uw vakantie naar

CAMPING KENNEDY-PARK

U kunt ook huren huisje, caravan of tent. Zwembad, speeltuin, speelveld, winkel, kantine op de deel.

OSSENKAMPWEG 4 - HELLENDOORN - TEL. 0 5488 - 223